

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τα αποτελέσματα θα φανούν στα επόμενα 2-3 χρόνια

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΑΛΟΓΟΣΚΟΥΦΗ
Καθηγητή του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών
και προέδρου του Συμβουλίου Οικονομικών
Εμπειρογνομόνων του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας

Προκειμένου να αποτιμηθεί η οικονομική πολιτική μετά το 1990, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι περιορισμοί κάτω από τους οποίους υλοποιήθηκε το πρόγραμμα της κυβέρνησης. Οι περιορισμοί αυτοί σχετίζονται με τις έντονες στρεβλώσεις και μακροοικονομικές ανωοροπίες που είχε προκαλέσει στην οικονομία της χώρας η πολιτική της δεκαετίας του 1980. Η κατάσταση ήταν ιδιαίτερα κρίσιμη στα δημόσια οικονομικά, όπου το 1989 το έλλειμμα του δημόσιου τομέα είχε ξεπεράσει το 20% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) και το δημόσιο χρέος είχε φθάσει το 100% του ΑΕΠ. Η κατάσταση ήταν επίσης δραματική στη δημόσια διοίκηση και στη δημόσια οικονομική υποδομή, καθώς και στις δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς, στους συνταξιοδοτικούς και στις κρατικοποιημένες επιχειρήσεις του Οργανισμού Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων (ΟΑΕ) τις περιφημες προβληματικές. Τέλος, προβλήματα υπήρχαν σε σειρά παραγωγικών κλάδων της οικονομίας, όπου το ακατάλληλο θεσμικό πλαίσιο και η εκτεταμένη και αναποτελεσματική παρέμβαση του κράτους εμπόδιζε την επιτυχή δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα, τις επενδύσεις και την αύξηση της απασχόλησης.

Κύριοι ενδιάμεσοι στόχοι της πολιτικής που ακολουθήθηκε την τελευταία τριετία ήταν η διαρθρωτική αναμόρφωση μέσω της μείωσης του ρόλου του κράτους στην οικονομία και την εξυγίανση του δημόσιου τομέα, καθώς και η μακροοικονομική προσαρμογή, μέσω της μείωσης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και της αντιστήριξης νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής. Η λογική πίσω από αυτήν την οικονομική στρατηγική, που ακολουθείται άλλωστε στις περισσότερες χώρες του κόσμου που αντιμετωπίζουν προβλήματα παρόμοια με τα δικά μας, είναι ότι έτσι θα αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών, καθώς θα αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της οικονομίας και ιδιαίτερα των ιδιωτικών επενδύσεων, που είναι η ατμομηχανή της οικονομικής ανάπτυξης. Επίσης έτσι θα αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στην αξία του νομίσματος, που είναι η κυριότερη προϋπόθεση για διατηρήσιμη πτώση του πληθωρισμού.

Στους ενδιάμεσους αυτούς στόχους της η πολιτική πέτυχε σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Υπήρξαν σημαντικές διαρθρωτικές παρεμβάσεις, που βάζουν τις βάσεις για μια νέα αναπτυξιακή διαδικασία στην Ελλάδα μέσα στην επόμενη δεκαετία. Με την ιδιωτικοποίηση των βιώσιμων επιχειρήσεων του ΟΑΕ και το κλείσιμο των μη βιώσιμων προβληματικών, ο ΟΑΕ έχει σήμερα τρεις επιχειρήσεις από 44 που είχε το 1990. Έχουν έτσι μειωθεί οι επιδοτήσεις που απαιτεί και έχουν εξαφανισθεί οι στρεβλώσεις που προκαλούσε σε σειρά από βιομηχανικούς κλάδους. Οι διαδικασίες της ιδιωτικοποίησης έχουν προχωρήσει ικανοποιητικά και στην περίπτωση του ΟΤΕ, της παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, του τουρισμού και του νέου αεροδρομίου των Σπάτων. Αν οι εκλογές δεν είχαν προκηρυχθεί πρόωρα, θα είχαν ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 1993. Υπήρξαν σημαντικές θεσμικές παρεμβάσεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, με τον τραπεζικό νόμο και την απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων, στον προσδιορισμό των μισθών και των τιμών στον ιδιωτικό τομέα που είναι πλέον ελεύθερος, με την άρση εμποδίων στον ανταγωνισμό, όπως στο θέμα του ωραρίου, με τους νόμους για τις τηλεπικοινωνίες και τον τουρισμό, ενώ θεσμοθετήθηκαν και σημαντικά φορολογικά κίνητρα ανάπτυξης επιχειρήσεων. Στον δημόσιο τομέα υπήρξαν σημαντικές μεταρρυθμίσεις στην άμεση φορολογία με τη μείωση των φορολογικών συντελεστών και τα μέτρα πάταξης της φοροδιαφυγής, περιορισμός των δαπανών των ΔΕΚΟ και του Δημοσίου, η διάσωση του συστήματος της κοινωνικής ασφάλισης και, βεβαίως, η έμφαση στα μεγάλα δημόσια έργα υποδομής, δρόμους, λιμάνια, γέφυρες, φράγματα, βιολογικούς καθαρισμούς, το Μετρό της Αθήνας κ.λπ.

Τα ελλείμματα του Δημοσίου μειώθηκαν σημαντικά. Η Ελλάδα σημείωσε τη μεγαλύτερη πρόοδο από όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ. Από 20% του ΑΕΠ το 1989, το 1992 έπεσαν στο μισό (10% περίπου) και ανάλογη ήταν η προοπτική για το 1993, παρά τις υστερήσεις εσόδων στον προϋπολογισμό. Το Δημόσιο ανέλαβε ελαστικότητα τα χρέη σε φερεν φορέων που ει-

ΝΕΥΣΕΡΟΤΗΤΕΣ
1 0 2 1 1 1 3 3 3

χαν δανεισθεί με την εγγύησή του, επίσημη ή ανεπίσημη, στη δεκαετία του 1980. Παρά το ότι αυτό είχε σαν συνέπεια την αύξηση του επίσημου δημόσιου χρέους, η διαφάνεια στους λογαριασμούς του Δημοσίου, την οποία προκάλεσε, είχε σημαντικές ευμενείς συνέπειες στο τραπεζικό σύστημα και την υπόλοιπη οικονομία, καθώς τα δάνεια απτά εξιτηρετώνται πλέον κανονικά. Η διολίσθηση της δραχμής απέναντι στα ευρωπαϊκά νομίσματα υπηρξε περιορισμένη και η δραχμή άντεξε σε αλληπαλλήλες νομισματικές κρίσεις μετά τον Σεπτέμβριο του 1992. Αυτό συνετέλεσε στην εμπιστοσύνη στο νόμισμα και βοηθά στην πτώση του πληθωρισμού. Η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας αυξήθηκε, καθώς, μέσα από ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις, εργοδότες και εργαζόμενοι κατέληξαν σε συμφωνίες για τους μισθούς μέσα στα όρια αντοχής της οικονομίας.

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ: Σήμερα η οικονομία βρίσκεται σε κρίσιμη καμπή. Οι περισσότερες και ίσως οι πιο δύσκολες παρεμβάσεις για την έξοδο της από την κρίση έχουν είτε ολοκληρωθεί είτε δρομολογηθεί και βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο.

Παρά το ότι οι περισσότεροι από τους ενδιάμεσους στόχους έχουν επιτευχθεί, υπάρχουν ορισμένες καθυστερήσεις, κυρίως στο θέμα της κατατολέμησης της φοροδιαφυγής, αλλά και στην πτώση του πληθωρισμού.

Με τη μηχανοργάνωση, τις διασταυρώσεις, το κλείσιμο καταστημάτων, την ενεργοποίηση των νομαρχών κ.λπ., σταδιακά δημιουργείται ο μηχανισμός που θα βοηθήσει την αποτελεσματική κατατολέμηση φοροδιαφυγής τα ελπίσιμα χρόνια.

Η μικρότερη απ' ό,τι αναμενόταν πτώση του πληθωρισμού οφείλεται τόσο στις ευρωπαϊκές νομισματικές κρίσεις, που συνετέλεσαν σε κάποια αβεβαιότητα σε σχέση με τη δραχμή, στην έντονη ανατίμηση δολαρίου και γιέν απέναντι στα ευρωπαϊκά νομίσματα, αλλά και στο γεγονός ότι οι αυξήσεις μισθών με τη συλλογική σύμβαση του 1993 ήταν υψηλότερες απ' ό,τι θα ήταν συμβατό με μονοψήφιο πληθωρισμό. Οι αυξήσεις αυτές, όπως ήταν φυσικό, μετακυλήθηκαν στις τιμές. Σημαντική επίδραση είχε και η αναπάντεχα μεγάλου βάθους ευρωπαϊκή ύφεση, που συνετέλεσε σε μικρότερη αύξηση του ΑΕΠ απ' όσο υπολογιζόταν στις αρχές του 1993.

Είναι πάντως σημαντικό να τονισθεί, ότι κανείς δεν ανέμενε ότι οι βαθείς διαρθρωτικές μεταβολές που έγιναν, ούτε η σημαντική πράγματι μείωση των ελλειμμάτων, να προκαλέσουν θαύματα και να αντρεψουν αμέσως τις τάσεις της οικονομίας που είχε δημιουργήσει η δεκαετία του 1980. Οι παρεμβάσεις αυτές ήταν απαραίτητες και θα αποδειχθούν ωφέλιμες, όχι όμως αμέσως αλλά στη διάρκεια των επομένων δύο-τριών χρόνων και με την προϋπόθεση ότι θα εμπεδωθεί η εμπιστοσύνη ότι δεν θα ανατραπούν. Για τον λόγο αυτό, η επίδρασή τους στους παραδοσιακούς δείκτες της κατάστασης της οικονομίας, όπως ο ρυθμός ανάπτυξης, ο πληθωρισμός, η ανεργία κ.λπ., θα είναι σταδιακή, όπως άλλωστε προβλέπεται και στο πρόγραμμα σύγκλισης. Αν ανατραπεί το πρόγραμμα της κυβέρνησης, και κυρίως οι βαθείς διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, πολύ φοβάμαι ότι θα έχουμε μια ακόμη χαμένη δεκαετία και θα χάσουμε το τραίνο της ενωμένης Ευρώπης.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ! Πρέπει να ξεχωρίσουμε μεταξύ των άμεσων και των μακροχρονιότερων προοπτικών. Ο άμεσος κίνδυνος για την οικονομία κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου προέρχεται από αντιστροφή των θετικών προσδοκιών που είχαν αρχίσει να δημιουργούνται και τη δημιουργία αμφιβολιών σχετικά με τη συναλλαγματική πολιτική, τα ετατόνια και τη χρηματοδότηση του Δημοσίου. Η ασφάλεια της αξιωματικής αντιπολίτευσης σε σχέση με τις προθέσεις της γύρω από αυτά τα θέματα είναι εξαιρετικά επικίνδυνη, και μπορεί, μέσω των προσδοκιών που συντηρεί, να αποσταθεροποιήσει την οικονομία μέσα στο ελάχιστο διάστημα της προεκλογικής περιόδου. Ελπίζω κάτι τέτοιο να μη συμβεί, και σύντομα η αντιπολίτευση να ξεκαθαρίσει τις προθέσεις της.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

16 ΣΕΠ 1993

Μακροχρονιότερα είναι κρίσιμο να συνεχισθούν και να εντατικοποιηθούν οι βαθείς διαρθρωτικές μεταβολές στην οικονομία, να γίνει πιο αποτελεσματική η μάχη κατά της φοροδιαφυγής και να γίνει σταθερότερη η δραχμή με περαιτέρω σταδιακή μείωση του ποσοστού διολίσθησης. Πρέπει να αποφευχθούν νέες φορολογίες, ώστε να εμπεδωθεί η εμπιστοσύνη, να αρχίσουν από το 1994 να δίνονται αυξήσεις μισθών στους υπαλλήλους και τους συνταξιούχους πάνω από τον προσδοκώμενο πληθωρισμό, να συνεχισθεί η σταδιακή μείωση της απασχόλησης στον δημόσιο τομέα μέσω της πολιτικής μη πλήρους αντικατάστασης των αποχωρούντων, και έτσι να μειωθούν τα ελλείμματα και ο πληθωρισμός. Την ανάπτυξη θα τη φέρουν οι ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις. Μετά το 1974 ζούμε σε μια πολύ ελεύθερη κοινωνία. Είναι απαραίτητο να εμπεδώσουμε τους φιλελεύθερους εκείνους θεσμούς, οι βάσεις των οποίων μπήκαν στην προηγούμενη τριετία, προκειμένου να διασφαλίσουμε και την άνοδο του βιοτικού μας επιπέδου και τις πολιτικές ελευθερίες τις οποίες απολαμβάνουμε.